



ה' כסיו ה' תשס"ח ה' ט"ו ניסן תשס"א ה' ג' איון ת"ש ה' שנה ה' ה'

## לראות את האור שבמרור

הרעה בשמחה כשם שהיה מברכו על הטובה, ואף היה מחנך את בני ביתו במידה זו בכל עת לומר שהכל לטובה. ועל כן כששמע צווחה על צרה ידע שאין זה בביתו, ולא משום שבביתו לא יתכנו צרות, אלא שבביתו של הלל לא היו צועקים וצווחים מחמת צער ויסורין, והיו מקבלים הכל באהבה ובאיפוק.

### האדם השלם פאמין שאין דבר רע יורד מן

#### השמים ושכל יום הוא פתנה פאת ה'

וכיסוד זה מצאנו אף בפירוש "מעשה ידי יוצר" על ההגדה לר' שלמה קלוגר זצ"ל (ד"ה כן עשה הלל). ושם קישר זאת לציווי "על מצות ומרורים יאכלוהו" ולמנהגו של הלל שהיה כורך את המצה והמרור יחד ואוכלן בבת אחת. כי הנה לכל אדם ישנם ימי טובה וימי רעה, ומי שאינו איתן באמונתו אינו מבין שהימים ה'רעים' הם לטובתו, והרי הם בעיניו כ'מרור', ולכן מודה הוא לה' רק על הימים הטובים שהם בבחינת ה'מצה' המסמלת את הגאולה והטובה, אך את הימים ה'רעים' מעדיף הוא 'לשכוח'.

אך האדם השלם מאמין באמת ובתמים שאין דבר רע יורד מן השמים ושכל יום ויום הוא מתנה מאת ה'. וגם אם אין הטוב ניכר לעין, ודאי שהכל לטובתו. אדם כזה אינו מבדיל בין המרור למצה ואצלו הכל לטובה, ובזה הינו זוכה לבחינת "על מצות ומרורים יאכלוהו" שהיא היתה מידתו של הלל שהיה כורך את ה'טוב' ואת ה'רע' בבת אחת ואוכלם יחד ומודה לה' על הטובה והרעה במידה שווה.

ועל פי יסוד זה תתורץ השאלה שבפתח דברינו, כי אמנם נכון שאור וחושך אינם משמשים בעירבוביא, אך אצל יהודי מאמין המרור והמצה אינם דומים לאור וחושך, כיון שגם המרור בפנימיותו כולו אור של טובה מאת הבורא ית'. וזהו פשר החיבור בין שניהם בציווי "על מצות ומרורים יאכלוהו".

### "אמר דוד, אם בפידת הדין אתה דן אותי אני

#### מקלטך, ואם בפידת הרחמים אני מקלטך"

וכן נתבאר בתורת השל"ה הקד' (מס' פסחים - דרוש רביעי) שהחיבור בין המצה למרור רומז שגם הרע הוא טוב בעצמותו. ועל כך נאמר (תהלים נ"ו, יא) "באלהים אהלל דבר, בה' אהלל דבר", כי שם אלוקים הוא מידת הדין, ושם ה' הוא מידת הרחמים, ועל האדם להודות לה' אף אם פגעה בו מידת הדין ולהאמין שהכל לטובתו.

וכן דרשו חז"ל (שוח"ט שם) "אמר דוד, אם במידת הדין אתה דן אותי אני מקלטך, ואם במידת הרחמים אתה דן אותי אני מקלטך".

בהגדה של פסח משווים אנו בין הגלות והגאולה לבין האור והחושך, ואומרים "לפיכך אנחנו חייבים להודות להלל וכו', למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הניסים האלו, הוציאנו מעבדות לחירות, ומשעבוד לגאולה, ומאפילה לאור גדול".

והנה, אור וחושך אינם משמשים בעירבוביא. האור דומם בעלטת החושך, והחושך נמוג בהפצעת האור. וניגוד זה שבין האור לחושך מקביל למהלך של גלות וגאולה, כי לא יתכן שגלות וגאולה ידורו בכפיפה אחת. מצב של גלות מורה על העדר גאולה, והתרחשותה של גאולה מעידה על סיומה של הגלות.

ברם, לאור כל זאת יקשה עד מאד ענינם של המרור והמצה. כי המרור כשמו כן הוא בהיותו סמל הגלות המרה, ולעומתו מסמלת המצה את הגאולה. ולאור המשוואה דלעיל הרי שהמרור הוא מיסוד החושך והגלות והמצה היא מיסוד האור והגאולה. וכיצד אם כן ניתן להסביר את החיבור שבין המרור למצה בפסוק "על מצות ומרורים יאכלוהו" (במדבר ט, יא), וכפי שמזכירים אנו בהגדה שכן היה מנהגו של הלל "שהיה כורכן ואוכלן בבת אחת, לקיים מה שנאמר על מצות ומרורים יאכלוהו", ולכאורה הרי המצה והמרור מנוגדים זה לזה מעצם מהותם, ואכילתם יחד מורה שלמרות זאת שייך חיבור ואיחוד ביניהם, ודבר זה אומר דרשני.

### "מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול

#### צווחה בעיר"

כדי להבין זאת יש להתבונן תחילה בטעם הדבר שדוקא הלל הוא שהיה עושה כן וכורך את המצה והמרור ואוכלן יחד.

וביאור הענין הוא על פי דברי הגמ' במסכת ברכות (ס, א) "מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צווחה בעיר, אמר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי".

והקשה השל"ה הקד' (עשרה מאמרות מאמר חמישי) בשם רבי משה אלמושונינו בעל ה'תפילה למשה', שלכאורה דבריו של הלל הם כהתנשאות וגאווה באומרו שמובטח הוא שאין צרה וצווחה זו בתוך ביתו, והרי אין צדיק אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואין חטא בלא מירוק יסורין, ומנין לו שלא אירעה צרה בביתו. וגם אם יתכן שיהא אדם צדיק ללא נדנוד חטא ועוון, מכל מקום כיצד היה משבח עצמו בדבר, ובפרט הלל שהיה ידוע בגודל ענוותנותו כמבואר במסכת שבת (ג, א) [וראה שם בהגהה דברים נשגבים מכתבי תלמידי האריז"ל בענינו של הלל שחי מאה ועשרים שנה כמשה רבינו, ושורש נשמתו היה ממשה, וכמו שמשה היה ענו מכל האדם כן היה הלל].

וביאר בעל ה'תפילה למשה', שמלבד הענווה זכה הלל לקנות בקנין הנפש את מעלת ה'שמח ביסורין', והיה מברך את ה' על

# "טעם אכילת סרור להראות שגם הגלות וימי

## העיניו היו לטובה"

ומן המצה והמרור נלמד חידוש גדול בעינים של הגלות והגאולה, כי טעות היא לחשוב שההודאה בליל הסדר היא רק על הגאולה, ושהגלות מוזכרת בו רק כחלק מסיפור הדברים שמתחילה נשתעבדנו ולבסוף גאלנו ה'. כי לפי זה הגלות נתפסת כדבר רע ואין אנו רואים בה את יד ה' המבקשת את טובתנו.

**אמנם האמת היא שבלייל זה הודאתנו כפולה הן על הגאולה והן על הגלות, וזוהי בחינת "על מצות ומרורים יאכלוהו", להכיר את האור שגלום במרור, ולהבין כי הגלות על כל סיבותיה ורעותיה נועדה רק לטובתנו.**

וכדברינו כן כתב השפת אמת (שבת הגדול תרנ"ד) "המצוה היא "על מצות ומרורים", שיש לשבח על הגלות כמו על הגאולה". וכמו כן כתב (פסח תרל"ב) "טעם אכילת סרור להראות שגם הגלות וימי העינוי היו לטובה, ומשבחים על זה כי על ידי זה נכנסנו לבריתנו של הקב"ה. כי לא היינו במקרה במצרים אלא שהכל היה הכנה לקנות השלימות, כמו שכתוב (דברים ד, ט) "מכור הברזל" כמו שמכניסים הכסף בכוונה לאור לבררו ולזככו".

וכן ביאר רבי אליעזר אשכנזי בספר 'מעשי השם' (מעשי אבות פמ"ה) את דברי יוסף (בראשית ג, ט) "אלהים חשבה לטובה למען עֲשֶׂה כיום הזה" - "הקב"ה חשב השעבוד של מצרים לטובה, כי על ידי שעבוד מצרים נהיה עבדי ה' ונזכה לתורה ולארץ ישראל".

ללמדך, שלמרות קושי השעבוד הרי שבלעדיו לא היינו זוכים לכל המעלות הרמות שזכינו להם דוקא בגלל הגלות והעינוי. ועל כן יש להודות על מרור השעבוד כשם שמודים על מצת הגאולה.

## מדוע המרור בא לאחר המצה ולא להיפך ?

והנה הקשה הצ"ח (פסחים קטז, ב) מדוע נאכלת המצה לפני המרור, והרי המצה היא כנגד הגאולה, ובדין הוא שתהא אכילת המרור קודמת לה לפי שהמרור מורה על הגלות.

ותירץ האבני נזר (אורח סי' שטי"ט אות ז') על פי היסוד הנ"ל, שבאכילת המצה מודים אנו על הגאולה, ובאכילת מרור מודים אנו על הגלות שבה מיררו את חיי אבותינו, כי על ידי זה נתעלינו למעלות גדולות ביציאת מצרים. אמנם טובת הגלות לא נגלתה לעין כל אלא לאחר הגאולה. ולכן המרור בא לאחר המצה, כי רק לאחר הגאולה מכירים את האור שבמרור ומבחינים בו.

## דאגה סנין ?

ובאמת, שמי שנחסר מידיעה זו שגם ה'מרור' מתוק ומאיר הוא, דאגותיו רבות. וכבר כתב הפלא יועץ (ערך 'דאגה') "כלל גדול להסיר הדאגה שיאמין באמונה שלימה שאין דבר רע יורד מהשמים וכל

דעביד רחמנא לטב עביד לטובת הנפש או הגוף. וכל מה שנראה לעינים שהוא רעה אלוקים חשבה לטובה. ואם כן דאגה מנין?".

**אין אדם שעובר את העולם הזה ללא יסורין. השאלה היא באיזו הרגשה אנו עוברים את היסורין והצרות.** האם יש בכוחנו לחוש באמת שהכל לטובתנו ולהודות לה' בשמחה על הרעה כשם שמודים אנו לו על הטובה, או שמא לא הגענו עדיין לדרגה זו.

הסתכלות כזו על החיים מגביהה את האדם ומרוממת אותו מעל לאותם יי טפחים של ארציות שבהם החיים מתחלקים לשנות 'שבע' ושנות 'רעב', ימים 'שהולך' וימים 'שלא הולך'. הגדרות אלו היו נכונות אם האדם היה קובע את מצבו בעיניו בריאות ופרנסה וכיוצא בזה. אך היות והכל נקבע בגזירת עליון כל הימים כולם שווים לטובה, אלא שיש ימים שהקב"ה חפץ שנעבוד אותו דוקא מתוך יסורין. וכמובן שעל האדם לפשפש במעשיו ולבדוק מה מוטל עליו לתקן, אך פשוט זה איננו מצדיק צער ועצבות שהם ההרס והחורבן לעבודה הרוחנית של האדם.

ועל דרך זה דרשו את הפסוק "זה היום עשה ה' נגילה ושמחה בו". שאם בימים ה'רעים' והאפורים יתבונן האדם שגם הם מאת ה', ויבין שאת "זה היום" דהיינו היום שנראה רע בעיניו - "עשה ה'", והכל מאיתו לטובה, ממילא יתעודד ויבוא לידי שמחה.

## כבוד אחר כבוד, על הרע ועל הטוב

**ובמדרש** (ויק"ר ט, ב) אמרו "זובח תודה יכבדנני, יכבדני אין כתיב אלא יכבדנני, כבוד אחר כבוד". ולכאורה מהו "כבוד אחר כבוד"? וביאר הכתב סופר (ויקרא ז, יא) כי דרך העולם שמי שהיה בסכנה וניצל מודה לה' רק על הטוב שגמלהו והציל אותו, אבל באמת צריך שיודה לה' גם על שהיה בסכנה! כי כל מה שעביד רחמנא לטב עביד, כדי שישוב מדרכו הרעה או שתבוא לו טובה לבסוף. וזהו שנאמר "זובח תודה יכבדנני" בנו"ן כפולה להורות שיכבד ה' בכפלים, כבוד אחר כבוד, על הרע ועל הטוב, כי הכל לטב עביד רחמנא.

וזהו אף המסר והלקח של המצה והמרור בחג הפסח, כי מהם נלמד לכל ימות השנה לראות בכל מאורע ובכל דבר את הטובה והשפע שמבקש השי"ת להרעיף עלינו, הגם כי מבחינת העטיפה החיצונית נדמה לנו שזהו דבר רע ומאיים. ומי שישכיל לראות בתוככי המרור את האור, ישתנו חיינו מקצה לקצה, ויזכה לראות בכל דבר את יד ה' וישועתו.

לכל קוראי העלון ולכל בית ישראל

חג פסח כשר ושמח !

העלון מוקדש להצלת ר' יהודה דגה הי"ו. ויצחק ודייזי רבקה קקון וילדיהם הי"ו.  
ולרפואת ברוך בן אליס, ואסנת מזלי בת בלה קלייר.

העלון מוקדש לע"נ: ר' בנימין בן משה ז"ל ♦ אהרן בן יחיאל מעברי ז"ל ♦ יחזקאל בן ג'וליש ז"ל למשפחת דגמי ♦ הרב עובדיה בן יעקב ז"ל ♦ שלמה בן מרים ז"ל ♦ מאור בן צביה ז"ל ♦ יצחק בן טאוס סלמי ז"ל ♦ מרת סרח (שרה) בת רחמה ע"ה ♦ מרת צביה בת סרח ע"ה ♦ מרת רחל בת סאלחה ע"ה ♦ מרת נאז'ה בת תאג'ה ע"ה ♦ אבלין בת איבון ע"ה ♦ מרת וואסינה בת סולטנה ע"ה ♦ ת.ג.צ.ב.ה

### קורא נכבד!

עלון זה מופץ בעותקים רבים בארץ ובעולם, אם ברצונך לזכות בהפצת תורה לאלפי קוראים מידי שבת, ולהקדיש את העלון למשך חודש או שנה או באופן חד פעמי לברכה להצלחה ולרפואה או להבדיל לע"נ נא פנה לפרטים בטל' הנ"ל

שיעורי הרב המחבר שליט"א בעיר רחובות: בימים א' עד ה' שיעור בגמרא הלכה ומוסר ככולל "שערים המצויינים" (רח' הרוא"ה 17) בין השעות 10:30 - 11:30, וכן 15:30 - 16:30. ובמרכז הרוחני "דרכי אמונה" רח' ויג' 2 (מעל 'ברכת השם') ביום רביעי בין השעות 20:00 - 21:15 שיעור במסכת ברכות וכן מוסר ודרוש. וביום חמישי באותם שעות שיעור ב'אור החיים' הקד' על הפרשה (תפילת ערבית לאחר השיעורים). טל' לתיאום דרשות ושיעורים - 050-4191861